UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Philautia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

[...]net ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam [...]iniſtro fuerat pactus. Qua accepta interpellanti miniſtro vr[...]ſ[...]e reſpondit: Alium tibi quære fratrem: hic, quem tuum eſ[...]ſe meus eſt. *Bruſ. lib. 2. c. 3.*

[...]drianus Imp. Romæ cum in ſpectaculo populus clamore fla[...] vt aurigam qui placuerat, liberum eſſe iuberet, per tabellam [...]dit: Iniquum eſſe quod peterent. Si enim ſeruum alienum [...] donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruiſſe ab [...] violentia. *Dionyſ.*

[...]honſus, eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab ho[...] captus, & ab iiſdem emiſſus carcere, Alphonſum regem adiit [...]ſolatium calamitatis multa poſtulauit ab eo, & impetrauit [...] digreſſo, rex dixit ad familiares: Diſperеam, inquit, ni metui [...]em etiam meam depoſceret eques meus. *Panorm. lib. 2. de [...]ſ. reb. geſtis. & Eraſ. lib. 8. apoph.*

[...]dem. Alius eques cum ſubinde ab Alphonſo Aragonum rege [...] peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. [...] ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citius me pauperem effe[...] quam te diuitem. *Panor lib. 2. de rebus geſtis Alphonſi.*

[...]dericus Cæſar. Iacobus de Sirek, epiſcopus Treuerenſis, prin[...]lector, vir induſtrius, ac magni conſilii, ſed multum cupidus & [...]tollendam Eccleſiæ potentiam nimis attentus. Fridericum Cæ[...] apud nouam ciuitatem cum adiſſet, & alia atque alia petens [...]aſſet, ſed plura tamen petendo inſtaret: Si non facis, inquit [...]ator, petendi finem, ego certe negandi finem facile inueni[...] Quo dicto perquam lepido improbum petitorem compeſcuit. *[...] Sylnius lib. 2. Commentariorum de rebus geſtis Alphonſi.*

[...]douicus Bauarus. Albertus Marchio Brandenburgenſis, cum [...]douico ſeniore Bauariæ duce (quem captiuum habebat) ini[...]miſſet, ac neganti grauiores durioreſque carceres minitaſſet, [...]icus, Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem [...] ex capto petito. Innuit autem, iniuſta nec à capto, nec homi[...]bero petenda eſſe. *Æneas Sylnius lib. 3. Commentariorum de re[...] geſtis Alphonſi.*

❡ Similitvdo.

[...]neca: Quemadmodum nemo in amorem ſui cohórtandus eſt, [...] cum naſcitur, trahit: Ita ne ad hoc quidem, vt honeſta per ſe [...] *lib. 4. de Beneſ.*

❡ Exempla Biblica,

[...]tiones iuſtæ eſſe debent. *Exempla:* Samſon, *Iudic.* 15. *v.* 18. 19. [...] *Sam.* 1. *v.* 10. 11. 17. Salomon, 1. *Reg.* 3. *v.* 10. 11. 12. Elias, 2. *Reg.* 2. [...] Zacharias, *Luc.* 1. 13.

[...]titionum iniuſtarum, *Exempla:* Naas, 1. *Sam.* 11. *v.* 2. Adonias, [...] 2. 17. Filii Zebedæi, *Matth.* 20. 21. *Marc.* 10. 37. Herodiadis filia, [...] 6. 25. Petitionis iniuſtæ pœnæ, 1. *Reg.* 2. 25.

Vide ſupra, Oratio.

Petulantia.

❡ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

[P]etulantia. Græce ἀσέλγεια, ας, ἡ, & ἀσελγής, petulans dicitur. Eſt [...]utem petulantia, voluptas mentem à ratione ad Venerem re[...]uocans, & cæteros illicitos trahens motus, laſciua ſubſultatio, [...] modeſtia proterua, ac procax loquendi, vel potius blateran[...] conſuetudo.

Petulantia eſt nimia quædam audacia, & procacitas à petendo [...] quaſi ea petantur quæ abſurda ſunt, quemadmodum procaci[...] à procando dicitur. Procari enim veteres petere dicebant, vnde [...] petitores vxorum.

Petulantia Hebr. dicitur *Chamas*, id eſt, violentia, iniuſtitia, rapi[...] fraus, calumnia, iniuria, à verbo *Chamas*, violauit, violenter fur[...], vim & iniuriam intulit, iniurioſe tractauit, abſtulit. Quæ om[...] petulantibus hominibus ſunt communia. Dicitur item *hhoſchek* [...] verbo *hhaſchak*, defraudauit, fraude aliquid abſtulit, fraudulentis [...] decepit aliquem, fraude & vi oppreſſit. Petulantiæ hi ſunt [...]racteres, cui quid libet licet: præſertim ſi viribus polleat.

❡ Sententiae Philosophorvm,

Petulantia in anima vituperatur, qua in ipſa multiforme & va[...] pecus vltra quam conuenit in ipſa verſatur. *Plat. de Repub. l. 9.*

Quæ natura occultauit, eadem omnes, qui ſana mente ſunt, re[...]ouent ab oculis: ipſique neceſſitati, dant operam, vt quam occul[...]ſime pateant: quarumque partium corporis vſus ſunt neceſſarii, [...] neq; partes, neq; earum vſus ſuis nominibus appellant: quodq; [...] turpe non eſt, modo occulte, id dicere obſcœnum eſt. Itaque [...] aperta actio rerum illarum petulantia vacat; nec oratio obſce[...]. *Cic. lib. 1. de Offic.*

❡ Fabvla.

De Sorice.

Inter mures ſunt qui Sorices appellantur, exiliores quidem & acriores reliquis, atque putantur ſoli ſtridere clarius, cum aliorum voces non exaudiantur. Horum vnum quodam in cœtu murium gloriatum de cantu & vocali ſono ferunt, cui vetulus alius: Heus tu, dixerit, quid gloriaris ſtulte, quidue iſtum exitioſum tibi ſtridorem iactitas? Annon audis de hoc etiam prouerbium natum inter homines? Soricem ipſum ſuo perire indicio: Ne tu igitur quod neq; generi honeſtum eſt & ſaluti contrarium tuæ, quaſi pulchrum & magni faciendum oſtentes. Ridebat ſenem feroculus iſte, atque quam ante magis contentiuſque ſtridebat. Itaque homines hoc ſigno mures in illo loco verſari cum deprehendiſſent, operam dedere, vt eos inſidiis circumuentos caperent. Captuſque inprimis ſorex, ſtridere tum quoque in dolore & perturbatione animi. Ibi vetulum illum ſuis paruis muſculis cum præcepta daret moderationis & prudentiæ, hoc quoque dixiſſe accepimus: Deteſtabilem eſſe eam vocem, quæ eadem & in lætitia ac felicitate, & triſtitia atque miſeria emitteretur.

Fabula narrari poteſt aduerſus petulantes ineptias oſtentationis, docetque vanitatis ac leuitatis exultationem, etiam miſericordia deſtitui.

Vide Malitia, Improbitas.

Philautia.

❡ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PHilautia, φιλαυτία, ας, ἡ, Amor ſui. Philautia amor eſt, quo corpus complectimur, rationi non conſentaneus. *Max. de charitate, cent. 3. 56.*

❡ Poeticæ Sententiæ.

Hor. 1. Carm. 16.

Subſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimis gloria verticem.

Serm. 3.

Egomet mi ignoſco, Mænius inquit,
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſq; notari.

Ter. And 2. 4.

Verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet,
Omnes ſibi malle melius eſſe quam alteri.

Idem Adelph.

Quenquam ne hominem in animo inſtituere, aut
Parare quod ſit carius quam ipſe ſibi?

Idem Adelph. 1. 2.

Homini imperito nunquam quidquam iniuſtius,
Qui niſi quod ipſe facit nihil rectum putat.

❡ Adagia.

Philauti. φίλαυτοι.

Qui vehementer ſibi placent. Vitium dicitur Philautia, quod apposite Horatius circumloquens dicit: Cæcus amor ſui.

Non videmus manticæ quod in tergo eſt.

Hoc eſt, non videmus noſtra ipſorum vitia, quum aliena curioſis oculis perſpiciamus. Iactari poteſt in curioſos alienorum vitiorum Corycaos.

Quod volumus ſanctum eſt. *Auguſtinus contra Creſconium Gramaticum.*

Dici poteſt in perditiſſimum illud genus hominum quod etiam hodie in mundo regnat, pietatem exigens non ad regulam Chriſti: ſed ad ſuos affectus. Quicquid enim tales vehementer amant, hoc videri volunt etiam ſanctum.

Papæ myxus. Βαβαὶ μύξος.

In glorioſos & iactabundos dici conſueuit.

Amicos tragœdos æmulatur. τοὺς ἑτέρους τραγῳδοὺς ἀγωνίζεται.

Dici ſolitum de his qui ſeſe accommodarent ac morum ſeueritatem ſumerent ad amulationem aliorum.

Tragice loqui. Τραγικώτερον λαλεῖν.

Eſt verbis vti magnificentioribus.

Ne magna loquaris. μὴ μεγάλα λέγε.

Admonet temperandum a magniloquentia. Horat.

Proiicit ampullas & ſeſquipedalia verba,
Et ſpirat Tragicum, ſatis & feliciter audet.

Argenti fontes. ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσιν.

In eos, qui ſtolide quidem atque indocte, ſed arroganter tamen & confidenter loquuntur, opibus ſuis freti. Quadrabit in eos etiam, quorum oratio propter opum fiduciam plus ſatis libera atq; audax videtur.

Colophonia ferocia. Κολοφώνια ὕβρις.

In inſolentes, qui ferociter decipiunt & affligunt humilioris fortuna homines. Aut in eos quibus ſua ferocitas exitium attulit.

Oleum in auricula ferre, *Martial lib. 5. Epigram. 79.*

Narratur quidam belle dixiſſe Marulle,
Qui te ferre oleum dixit in auricula.

Videtur Poeta taxare hominem rigida atq; ſupina aure. Referri etiam poteſt ad aſſentatores, qui velut oleum inſtillant in aurem,

dum

dum iucunda loquuntur magis quam ſalutaria, quo & illud referendum eſt: Oleum vendere.

Aut minus animi, aut plus potentiæ. ἢ φρονεῖν ἔλασσον, ἢ δύνασθαι δεῖ μεῖζον.

Conuenit in feroces, quorum arrogantiæ non ſuppetant vires. Aut in eos, qui non timent irritare, quem vincere non poßint.

Mendax atraphaxis. ψευδῶν πλέα ἀτράφαξις.

De tumidis & ventoſis.

Quæ quis ipſe facit, hæc vicinis vitio non vertit. ἅ τις αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα τοῖς πέλας μὴ νεμέσα. *Ariſt. lib. Rhet.*

Conueniet cum illo Terentiano. Homine imperito nihil quicquam iniuſtius, qui nil niſi quod ipſe facit rectum putat. Sunt enim qui damnant, quicquid ipſi non poßint aſſequi.

Suus cuique crepitus bene olet.

Nemo eſt cui ſua mala non videantur eſſe optima. Plato.

Ipſis placet. αὐτοῖς ἀρέσκει.

Vbi rem parum nobis probari, aut cauſam nihil ad nos pertinere ſignificamus.

Pedere thus. βδέειν λιβανωτόν.

Accommodabitur in hos, quorum vitia placent aut ipſis aut alijs impendio amantibus. Dici etiam poteſt in aſſentatores. Ariſtoph.

In armis acceſſat. ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται.

In eum, qui ſibi placet, ſeſeq; quaſi contemplatur in armis ſuis.

Er beduncket ſich der beſte Man im Korbe.

Et mea me mater Pollucem vincere dixit. κἤμ' ἔφαθ' ἁ ματὴρ πολυδεύκεος ἦ μὲν ἀμείνω. *Theocr. in Ecloga cui inſcript.* νομεῖς.

Cum quis peruerſo propter amorem iudicio anteponitur, aut æquatur ijs, cum quibus minime conferendus eſt.

Teipſum laudas. σαυτὸν ἐπαινεῖς.

Vbi quis ſeſe laudat ſuiq; buccinatorem agit.

Teipſum inſpice μὴ τἠμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν φῦλον σκόπει.

Non meum, ſed tuum inſpicito genus. Plutarchus. Stultum eſt in alterum dicere, quod in te poßit retorqueri.

Beſihe dich ſelbſt. Fege vor deiner Thür.

Multi te oderint ſi teipſum laudas. πολλοί σε τοὶ μισοῦσιν, ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Oſtendit adagium, nullos minus appoſitos eſſe ad mutuum amorem ac beneuolentiam, quam qui ſeſe vehementer amant.

Sine riuali diligere.

Qui ſtulte mirantur, quod nemo alius concupiſcat, ſine riuali diligere dicuntur.

Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat.

Innuit haud eſſe ſatis, vt adſit felicitas, ni felicitatem tuam intellexeris. Virgil.

O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint,
Agricolas.

Ἄζηλος πλοῦτος.

Vocabatur, cum quis ſuas dotes ignoraret. Felicitatis vero haud minima pars eſt, vt ſua quiſque norit bona.

¶ Emblema.

Φιλαυτία.

Emblema LXIX. Andreæ Alciati.

Quid nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenii eſt marcor, cladesq; φιλαυτία doctos
Quæ peſſum plures datq; deditq; viros.
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilq; ſuas præter tradere phantaſias.

¶ Hieroglyphicum.

Quo ſit in prolem ſuam affectu *Simia*, vulgo notum eſt. Hinc illud oritur hieroglyphicum, vt *Suffenos Catullianos ſeu ſtolidos ſui admiratores* per *fœtam Simiam* apte ſignificari poſſe nonnulli contendant. *Pier. Val. lib. 6. pag. 598.*

Vide ſupra, Amor ſui.

Philoſophia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

PHiloſophia, Græca dictio eſt, φιλοσοφία, ας, ἡ. Eſt amor ſcientiæ, *ſecund. Aug. lib. 4. de Ciuitate Dei: & eundem contra Academicos & Boetium in Arithmetica.* Componitur autem ex φίλος, ου, ὁ, quod eſt amicus, & σοφία, ας, ἡ, quod eſt ſapientia. Habet autem ſophia penult. correpť Martialis:

Cum tibi ſic ſophiæ par cura, & cura deorum.

Hebræi philoſophiam appellant *Cochmah*, id eſt, ſapientiam rerum diuinarum & humanarum: à verbo *Cacham*, Sapuit mente, ſapiens fuit, ſapienter egit, fuit præditus ſapientia. Hinc per inuerſionem radicis eſt μάγος, magus, ſapiens, arcanorum diuinorum interpres: & μαγία, quam Perſæ acceperunt pro ſapienti perfectaque rerum naturalium cognitione, vnde & magi ab illis appe[...] quos Græci philoſophos vocant, latini Sapientes. Vide *Matth.* [...] 1. *&c.* Poſtquam verò magi apud Perſas diuini cultus præ[...] bus omnibus vetitas artes exercuiſſent, in tantum au[...] vanitas, vt non ſolum obſeruatione ſiderum futura præ[...] actibus quibuſdam & maleficiis, ſe omnia ſcire & facere poſ[...] fiterentur *Cachaſch*, ſapiens, magus, induſtrius, in rerum [...] rum & humanarum cognitione exercitatus. *Cachama*, [...] piens, induſtria. Vide *Prouerb.* 10. 1. 8. 14. *Eccl.* 2. 14. *Exod.* [...] 16. *Prou.* 14. 1. Vide *Sapientia.*

¶ LOCI BIBLICI.

Philoſophia in rebus Dei fallax, *Coloſſ.* 2. 8. ideoque dam[...] Apoſtolo non ſimpliciter, vt qui principiis cum vera phi[...] communibus ſæpe vtatur, methodum quam accuratiſſ[...] uet, philoſophiam veram Dei donum eſſe ſciat, & Epiſcop[...] eſſe ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, id eſt, qui recte ſermon[...] ritatis ſecet, 2. *Tim.* 2. 15. (quod ſine mediocri liberalium [...] philoſophiæ cognitione fieri non poteſt) ſed κατά τι [...] mirum illa ſeſe intra fines ſuos non continet, nec ad [...] fertur.

¶ Patrvm Sententiæ.

Si quæ vera philoſophi dixerunt, ab eis ſunt tanquam [...] poſſeſſoribus vendicanda in vſum noſtrum. *Auguſt. lib. 2. [...] Chriſtiana.*

Non eſt religio à philoſophis quærenda qui eadem [...] bant cum populis, & de ſuorum deorum natura ac ſ[...] diuerſas contrariasque ſententias in ſcholis perſonaban[...] *ra relig.*

Philoſophi eo damnabilius colebant idola, quo illa [...] citer agebant, ſic agerent, vt cum populo veraciter age[...] rentur. *De ciuitate Dei.*

Res ſiquidem monſtroſa eſt, philoſophus curialis [...] que eſſe affectat, neutrum eſt, eo quod curia philoſoph[...] dit, & ineptias curiales philoſophus vſquequaque non [...] *ſoſtomus lib. 1. de nugis curialium.*

Quicunq; ſcientiam contingere cupit, ſi relicta ver[...] reliquis ſe implicare voluerit, materiam laboris, vt ita [...] tam plurimamque inueniet, & fructum exiguum: qua[...] videtur primum operam dandam eſſe artibus: vbi fund[...] omnium, & pura ſimplexque veritas aperitur, & ideo [...] lictis artibus, quaſdam ſibi ſcientias eligunt, in quibus [...] perfectos putant. *Hug. in didaſc. lib. 3.*

In philoſophis enim fuit venerabilis imago virtutis, [...] de & dilectione virtutis ſubſtantia eſſe non poſſit, & [...] inueniatur in nobis, qui virtutis imaginem teneat. Qui [...] tutum induit, quibus videmus floruiſſe gentiles? Qui [...] miſtoclis diligentiam, Frontonis grauitatem, Socratis [...] am, Fabritii fidem, pudicitiam Scipionis, longanimitate[...] Catonis pietatem imitatur? qui quaſi quædam ſæculor[...] ſydera ſplenduerunt, tempora ſua illuſtrantes: Sed qu[...] non cognouerunt, in cogitationibus ſuis ſuperbia tu[...] ra humilitate carentes, humanam gloriam appetentes, [...] ſe ſapientes æſtimantes, & dicentes, ſtulti facti ſunt. *ibid.*

O felicia antiquorum tempora! in quibus ipſi Imper[...] dum regentes ſeipſos philoſophiæ dederunt, vt patuit de [...] Macedone, de Iulio Cæſare, de Ptolomæo rege. Cuius [...] gni gloria creuit in immenſum, quamdiu artium liber[...] in ipſo floruerunt. Victoria enim militiæ, & gloria, & phi[...] mul creuerunt. Et merito, quia philoſophia vera doce[...] regnare. Per me enim reges regnant, ait Sapientia. *ibid.*

Piſces fortaſſe philoſophos vocat, qui huius mundi [...] ratica curioſitate pertractant: nam ſicuti illi poſita fro[...] bi reſecant, pelagi inundatione confuſa, ita & iſti capite [...] nas rerum ratione humana aſſiduo labore perquirunt. *Caſ[...]*

Aſtrologiam ſacrilegam ſumma intenſione fugitam[...] etiam nobilium philoſophorum iudicia damnauerunt.

Diuina eruditio dialecticam, in qua omnis loquendi [...] tinetur, non deſiderat, quia non in lingua, ſed in corde [...] nec intereſt quali vtare ſermone. Res tamen non verba [...] & nos non de Grammatico, aut Oratore, quorum ſcien[...] modo loqui deceat, ſed de ſapiente diſſerimus, cuius do[...] quomodo viuere oporteat. Quod ſi neq; phyſica illa ratio [...] eſt, neq; hæc logica, quia beatum facere non poſſunt: reſ[...] Ethica totius philoſophiæ vis contineatur, ad quam ſe abi[...] nibus, Socrates contuliſſe dicitur, in qua etiam parte, quon[...] loſophi errauerunt, qui ſummum bonum, cuius capien[...] nerati ſunt, non comprehenderunt, apparet falſam eſſe [...] omnem philoſophiam, quia nec inſtruit ad iuſtitiæ mun[...] ficium hominis rationesque confirmat. *Lact. Firm. lib. 3.*

¶ Poeticæ Sententiæ.

De VII. Sapientibus.

Ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν οὔνομα φωνήν.
Μέτρον μὲν κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν ἄριστον.